

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący)

SSN Aleksander Stępkowski

SSN Jacek Widło (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi I. sp. z o.o. z siedzibą w W.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie VII AGa [...]

z udziałem Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 26 lipca 2019 r.,

- 1. stwierdza przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. akt VII AGa [...];**
- 2. przyznaje na rzecz skarżącej I. sp. z o.o. z siedzibą w W. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 2.000,00 zł (dwa tysiące złotych);**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] na rzecz skarżącej I. sp. z o.o. z siedzibą w W. kwotę 240,00 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;**
- 5. nakazuje zwrócić na rzecz skarżącej I. sp. z o.o. z siedzibą w W. z kasy Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 200,00 zł (dwieście złotych) tytułem opłaty uiszczonej od skargi.**

UZASADNIENIE

Reprezentowany przez pełnomocnika powód – I. Sp. z o.o. z siedzibą w W. (dalej jako: „Skarżąca”, „Strona” lub „Spółka”), wniósł pismem z dnia 29 maja 2019 r. skargę na przewlekłość postępowania sądowego prowadzonego przez Sąd Apelacyjny w [...] VII Wydział Gospodarczy w sprawie o sygn. akt VII AGa [...]. Powołując się na art. 2 ust. 1, art. 3 pkt 5, art. 4 ust. 1, art. 5 ust. 2 i art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 75; dalej jako: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”), wniósł o:

1. stwierdzenie przewlekłości ww. postępowania sądowego,
2. zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w [...] do rozpoznania sprawy w terminie 2 miesięcy od dnia rozpatrzenia skargi na przewlekłość postępowania,
3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącej kwoty 20.000,00 zł,
4. zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi przywołano stan faktyczny sprawy. W dniu 22 marca 2018 r. do Sądu Okręgowego w W. XVI Wydziału Gospodarczego wpłynęła apelacja pozwanego A. P. od wyroku tego Sądu z dnia 23 stycznia 2018 r., sygn. akt XVI GC [...], utrzymującego w mocy w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym.

Następnie akta zostały przekazane do Sądu Apelacyjnego w [...], do którego wpłynęły w dniu 16 maja 2018 r. Tego samego dnia sprawa została zarejestrowana w repertorium AGa VII Wydziału Gospodarczego tego Sądu. Zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału z dnia 16 maja 2018 r. sprawę skierowano do przeprowadzenia losowania sędziego referenta. Losowanie zostało przeprowadzone w dniu 18 maja 2018 r. Zarządzeniami Przewodniczącego Wydziału z dnia 6 czerwca 2019 r. uzupełniono skład orzekający o kolejnych członków oraz wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na dzień 25 lipca 2019 r., o czym powiadomiono strony postępowania.

Pismem z dnia 8 lipca 2019 r., które wpłynęło do Sądu Apelacyjnego dnia 16 lipca 2019 r., pozwany wniósł o ustanowienie pełnomocnika z urzędu oraz o odroczenie rozprawy apelacyjnej.

Na rozprawie odwoławczej w dniu 25 lipca 2019 r. Sąd Apelacyjny ustanowił pełnomocnika z urzędu na rzecz pozwanego oraz odroczył rozprawę do dnia 7 października 2019 r.

W ocenie Skarżącej, w toku ww. postępowania doszło do naruszenia jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki z uwagi na wyraźną przewlekłość procedury. Przedmiotem zaskarżenia jest należność pieniężna o niebagatelnej dla Spółki wysokości 1.249.037,54 zł, której zapłaty odmawia pozwany. Wynika ona z prowadzonej przez strony postępowania działalności gospodarczej. Nieuregulowanie tej należności przez pozwanego do dnia wniesienia przedmiotowej skargi wprowadziło Skarżącą w niekorzystną sytuację, uniemożliwiając jej dalsze funkcjonowanie prowadzonej przez nią działalności, jednakże wiązało się z pogorszeniem kondycji finansowej przedsiębiorstwa.

W ocenie skarżącej Spółki, wniesienie apelacji przez pozwanego, pomijając treść zawartych w niej zarzutów, ma na celu jedynie przedłużenie postępowania oraz pozbawienie powoda możliwości zaspokojenia swoich roszczeń.

Zdaniem Skarżącej, uprawniony jest wniosek, iż postępowanie w niniejszej sprawie prowadzone jest rozlekale, trwa dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych oraz prawnych w zakresie niezbędnym do wydania końcowego rozstrzygnięcia, co pozostaje w związku z beczynnością Sądu prowadzącego postępowanie. W niniejszej sprawie właśnie w beczynności Sądu Apelacyjnego w [...] należy upatrywać źródła przewlekłości postępowania. Brak działania w tym zakresie, brak jakichkolwiek decyzji Sądu po dacie 16 maja 2018 r., tj. po przekazaniu akt sędziemu referentowi celem wyznaczenia terminu rozprawy, narusza prawo strony do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki.

Pismem z dnia 10 lipca 2019 r. Skarb Państwa - Sąd Apelacyjny w [...], reprezentowany przez Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w [...], złożył odpowiedź na skargę, wnosząc o oddalenie skargi, a w przypadku jej uwzględnienia, o przyjęcie mniejszej kwoty zasądzonej sumy pieniężnej.

Wiceprezes Sądu Apelacyjnego w [...] podniósł, że pojęcie przewlekłości postępowania nie jest bezpośrednio zależne od długości toczącego się procesu i okresu oczekiwania na termin rozprawy, tym samym nie można dokonywać ocen wyłącznie przez pryzmat czasu, jaki upłynął od momentu wniesienia pisma do chwili wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Przewlekłość jest pojęciem względnym, a zatem zawsze musi być ono odnoszone do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania.

Dalej reprezentant Skarbu Państwa wskazał, że w niniejszej sprawie zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy apelacyjnej zostało wydane w zasadzie w terminie 12 miesięcy od daty wpływu akt sprawy wraz z apelacją do Sądu II instancji i - jak podkreślił - rozprawa została wyznaczona na dzień 25 lipca 2019 r. Uprawnionym jest więc wniosek, że żądanie zawarte w pkt. 2 skargi zostało już w istocie zrealizowane.

W ocenie Wiceprezesa SA w [...], oceniając czas oczekiwania Strony na wyznaczenie terminu rozprawy, nie można nie uwzględnić stopnia „obciążenia” VII Wydziału Gospodarczego Sądu Apelacyjnego w [...] sprawami apelacyjnymi oraz zażaleniowymi, a także założenia, że zgodnie z Regulaminem urzędowania sądów powszechnych, sprawy w wydziałach powinny być rozpoznawane według kolejności ich wpływu. W roku 2018 do VII Wydziału Gospodarczego, w którym orzekało 14 sędziów, wpłynęło: 2.350 spraw AGa, 1.385 spraw AGz i 115 spraw AGo. Obecnie sędziów orzekających w Wydziale jest 13 (w tym przewodniczący Wydziału i jego zastępca).

Reprezentant Skarbu Państwa podkreślił, że przedmiotowa sprawa została wyznaczona na rozprawę poza kolejnością wpływu, w miejsce zwolnionego terminu, będącego następstwem cofnięcia apelacji w jednej ze spraw wyznaczonych uprzednio na dzień 25 lipca 2019 r.

W jego ocenie, bez znaczenia dla oceny skargi pozostają uwagi skarżącej Spółki co do bezzasadności wniesionej przez pozwanego apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skargę należało uwzględnić.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie, stosownie do art. 2 ust. 2 tej ustawy, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawłości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

O przewlekłości postępowania można mówić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Ustawa o skardze na przewlekłość postępowania nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu

Najwyższego: z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06 oraz z dnia 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia NSA: z dnia 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z dnia 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08 oraz z dnia 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08).

W powołanej judykaturze przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej beczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej. Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo, krótsze okresy beczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14).

Skład Sądu Najwyższego orzekający w niniejszej sprawie podziela przedstawione poglądy orzecznicze, co dotyczy w pierwszej kolejności ugruntowanego już stanowiska, w myśl którego o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy. W niniejszej sprawie taka przewlekłość w istocie miała miejsce.

Stan faktyczny nie budzi wątpliwości. Akta sprawy wraz z apelacją pozwanego przekazano do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 16 maja 2018 r. (k. 391 akt sądowych). Tego samego dnia sprawie nadano sygnaturę akt oraz zarządzono przeprowadzenie losowania sędziego sprawozdawcy. W dalszej kolejności Sąd Apelacyjny w [...] nie podejmował żadnych czynności, albowiem jak wynika z odpowiedzi na skargę, sprawa oczekiwała na rozpoznanie, zgodnie z kolejnością wpływu.

Sytuacja zmieniła się wraz ze złożeniem przez pełnomocnika Strony skargi na przewlekłość postępowania (pismo z dnia 29 maja 2019 r.), która wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 31 maja 2019 r. Zarządzeniem z dnia 6 czerwca 2019 r. postanowiono o rozpoznaniu sprawy poza kolejnością wpływu, a kolejnym zarządzeniem z dnia 6 czerwca 2019 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej

na dzień 25 lipca 2019 r. Rozprawa odbyła się, ale nie rozpoznano na niej merytorycznie sprawy. Z uwagi na wcześniejszy wniosek pozwanego o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu, rozprawę odroczone do dnia 7 października 2019 r.

Analiza powyższego, niespornego stanu faktycznego prowadzi do przyjęcia wniosku, że skarga jest zasadna.

Przede wszystkim podkreślić należy, że na chwilę rozpatrywania niniejszej skargi sprawa apelacyjna nie została rozstrzygnięta. Jeśli nawet przyjąć najbardziej optymistyczne założenie, że w dniu 7 października 2019 r. Sąd Apelacyjny w [...] wyda wyrok w sprawie, to od dnia wpływu apelacji do dnia wyrokowania upłynie ponad 16 miesięcy. Sąd Najwyższy bierze pod uwagę postawę strony pozwanej, która na kilkanaście dni przed rozprawą apelacyjną złożyła wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, co uniemożliwiło merytoryczne rozpoznanie sprawy w dniu 25 lipca 2019 r. Nie jest rolą Sądu Najwyższego ocenianie postaw procesowych stron. Stwierdzić należy, że Sąd Apelacyjny jest zobowiązany do sprawnego procedowania, także w okolicznościach, w których strony nie zawsze dążą do szybkiego zakończenia sprawy.

Sąd Najwyższy nie podziela także relatywizowania problemu terminu wyznaczenia rozprawy apelacyjnej. W odpowiedzi na skargę stwierdzono, że „(...) w niniejszej sprawie zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy apelacyjnej zostało wydane w zasadzie w terminie 12 miesięcy od daty wpływu akt sprawy do Sądu II instancji”. Podkreślić należy, że w okresie 16 maja 2018 r. - 5 czerwca 2019 r. w zasadzie w ogóle nie podejmowano czynności zmierzających do rozpoznania sprawy. Sąd został „zmobilizowany” do działania dopiero na skutek skargi na przewlekłość złożonej przez powodową Spółkę. Faktem bezspornym pozostaje to, że zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy zostało wydane dopiero po 12 miesiącach i 20 dniach od wpływu akt sprawy do Sądu.

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek o zasądzenie odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania stanowi sankcję dla Państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę

dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Następuje w wysokości proporcjonalnej do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego. Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, z dnia 28 maja 2015 r., III SPP 10/15).

Stosownie bowiem do art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika od tego organu, sumę pieniężną w wysokości od 2.000,00 do 20.000,00 zł. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie. Sumy pieniężnej nie przyznaje się w razie uwzględnienia skargi wniesionej przez Skarb Państwa albo państwowe jednostki sektora finansów publicznych.

Skarżąca wniosowała o przyznanie jej z tytułu przewlekłości postępowania sumy pieniężnej w wysokości 20.000,00 zł, jednakże nie uzasadniła w sposób przekonujący dlaczego domaga się zasądzenia takiej kwoty. Nie ma wątpliwości, że Spółka osiągnęła swą skargą zasadniczy cel - przyspieszenie postępowania drugoinstancyjnego. W niniejszej sprawie ma to dla Skarżącej szczególnie istotne znaczenie skoro zasadnicza wartość przedmiotu sporu w sprawie wynosi 1.249.037,54 zł, do czego doliczyć należy jeszcze odsetki ustawowe, które na dzień wniesienia skargi na przewlekłość (31 maja 2019 r.) wynosiły 539.701,03 zł (zob. s. 4 skargi). Podzielić należy pogląd, w myśl którego celem ustawy o skardze na przewlekłość postępowania jest przede wszystkim przeciwdziałanie przewlekłości w czasie trwania postępowania (zob. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 76/05). Uzyskanie od Skarbu Państwa konkretnej sumy pieniężnej ma charakter subsydiarny wobec zasadniczego celu skargi na przewlekłość - swoistego „ponaglenia” konkretnego Sądu do wzmożenia wysiłków na rzecz sprawnego rozpoznania sprawy. Cel ten został w postępowaniu objętym rozpatrywaną skargą bez wątpienia zrealizowany, skoro już kilka dni po jej otrzymaniu przez Sąd Apelacyjny w [...] (31 maja 2019 r.), podjęto decyzję o rozpoznaniu sprawy poza kolejnością wpływu. Z tych względów, w ocenie Sądu Najwyższego, kwota 2.000,00 zł rekompensuje zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania.

Co do zawartego w skardze żądania zobowiązania Sądu Apelacyjnego do rozpoznania sprawy w terminie 2 miesięcy od rozpoznania skargi na przewlekłość, stwierdzić należy, że Sąd Apelacyjny skierował już sprawę na rozprawę, a w związku z jej odroczeniem, wyznaczył kolejny termin (7 października 2019 r.). W konsekwencji, w tym zakresie skargę należało oddalić.

Na podstawie art. 98 § 1 i § 3 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1360 ze zm.; dalej jako: „k.p.c.”), oraz art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania i § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1797) Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] reprezentowanego przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] kwotę 240,00 zł tytułem zwrotu wynagrodzenia pełnomocnika Skarżącej.

Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania uwzględniając lub odrzucając skargę, sąd z urzędu zwraca uiszczoną od niej opłatę. Mając na uwadze tę regulację, Sąd Najwyższy z urzędu orzekł o zwrocie na rzecz Skarżącej uiszczonej przez nią opłaty sądowej w kwocie 200,00 zł.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.